

کورتە ناسینیک لەسەر پێنی نیۆنەتەوهیی و ناوهندی پێنی کورد

پێنی نیۆنەتەوهیی رێخستنیکێ نووسەرانی نیۆنەتەوهییە که لە ساڵی 1921 دا دامەزراوە. لە ساڵی 1921 دا و لە شاری لەندەنی بەریتانیا، نووسەرێک بە ناوی (کاتارینا ئەمی داوسۆن سکۆت) یانەیهکی نووسەرانی چێکرد. ئەو یانەیه بوو بە بنەمای پێنی نیۆنەتەوهیی. لەناو ئەندامەکانی پێشوودا، کەسانی ناوداری وەک؛ (یوسف کۆنراد، گیۆرگ بیرنارد شاو و هیربیرت ویل) هەبوون. لەدریژایی سالیڤدا، کەسانی وەک (ئەناتۆلە فرانک، پاول فالەری، تۆماس مەن، کارک کاپیک، ئەلبیرتۆ مۆراقیا، ئارسۆر میللەر، پیری ئیمانۆیل، هاینریش بۆل، ماریۆ فارگاس لۆسا و گیۆرگ کۆنرات) دەووری گرنگیان هەبوو. هەتا سەرەتای ساڵی نەوهەدەکانیش، بە کۆمەڵەی پێن دەوترا (یانە پێن). وشە (پێن) یش لە پیتەکانی سەرەتای سی وشە *poets* (هەلبەستەوان) و *Esseysts* (کورتەچیرۆک نووسی) و *novelists* (رۆمام نووس) پیکهاتوو. وشە پێنی ئینگلیزیش، وشە پێنوسمان دەخاتەوێ یاد. ئامانجی پێنیش، بەرەو پێش بردن و پاراستنی وێژە و کولتووری نەتەوێ جۆرەجۆرەکانە و پیکهێنانی تیکەلی لیک نیژیک بوونەوهی نووسەرانی لە یەکتەر. بەلام پێنیش لە لایەن (ئونیسکۆ) و (نەتەوێ یەکگرتووکان) هەو، وەک دەنگی وێژدانی نووسەرانی دێتە قبوول کردن. لەناو پێنی نیۆنەتەوهیییدا چوار کۆمیتە هەیه، کە کاری پشنگیری و پامیاری دەکەن. کۆمیتە نووسەرانی لە زینداندا، کۆمیتە وەرگیژان و مافی زمان، کۆمیتە نووسەرانی ژن و کۆمیتە ئاشتی.

ئەمڕۆکە پێنی نیۆنەتەوهیی 142 پێنی نەتەوهیی لە خۆ گرتوو. نووسینگە پێنی نیۆنەتەوهیی لە (لەندەن - بەریتانیا) یە. سەرۆکی پێنیش نووسەری چیک (ژیری گروسا) یە. سکرێتێر و بەرپۆهەبەرانی پێنی نیۆنەتەوهیی، لە کۆنگرە سالیانەدا هەلەبژێردرێن. زمانی فەرمی - پەسمیش، ئینگلیزی، فەرەنسی و ئیسپانییە.

دامەزراندنی ناوهندی پێنی کورد

لە کۆتایی ساڵی 1980 دا، نووسەری کورد حوسین ئەردم و هاوسەرەکی ئامینە ئەردم و چەند نووسەری تر، هەولێ دامەزراندنی ناوهندی پێنی کوردیان داو. بە هاوکاری پێنی نیۆنەتەوهیی، لە کۆنگرە مانگی نیسانی ساڵی 1988 داو لە شاری (کامبریج)، پێشنیاری پیکهێنانی ناوهندی پێنی کوردی کرا. لە دەنگداندا هەموو ئەندامەکان پشنگیری پیکهێنانی پێنی کوردیان کرد. بەمجۆرە پێنی کورد بوو ئەندامی پێنی نیۆنەتەوهیی. ئەو بۆ جاری یەكەم بوو لە دێرۆکدا، کە

پێکخراویکی نەتەوەیی کوردی و لەسەر بنەمای یەكسانی، وەك یەكبوون، بېووە ئەندامی پێكخستنێکی نۆنەتەوەیی.

پاش خەباتێکی فەرمی-رەسمی!، لە بەهاری ساڵی 1990 دا پێنی کورد لە لایەن دادگەیی هەریمی و فەرمانگەیی باجی شاری (کۆلن) ی ئەلمانیاوە، ناووس و تۆمارکرا. دامەزرێنەرانی ناوەندی پێنی کورد، ئەم بەرپێزانەن: حوسین ئەردەم، ئامینە ئەردەم، یایلا مۆنش - بوجاک، حەیدەر ئیشک، عەبدولرەحمان نەقشەندی و حوسین کارتال.

هەلبژاردەییەك لە چالاکییەكانی پێن :

- بە دەیان کۆبوونەووی و یێژەیی، بۆ نووسەرانی کورد و بیانی.
- کۆبوونەووی پۆشنبیری و سیاسی. بۆ نمونە: کۆنفرانسی ساڵی 1999 لە پەرلەمانی ئەوروپا. کۆنفرانسی شاری ئامید- دیار بەکر- لە ساڵی 2005 دا و لە ژێر دروشمی : پەرپەنگی کۆلتوری- کۆلتووری پەرنگاوپەرنگ- لەتەك پێنی تورک و پێنی نۆنەتەوەیییدا.
- سەردانی فەرمی بۆ باشووری کوردستان لە ساڵی 2005 دا.
- لە کۆنگرەیی پێنی نۆنەتەوەیییدا، داواکاریی لەسەر ئازادی زمان و یێژەیی کوردیی، کرد و چەسپاند.

- مألپەر بە زاراوە کوردییەكان و پێنج زمانی دی. (www.pen-kurd.org)
- تیکۆشانی سەرکەوتووی نۆنەتەوەیی، بۆ ئازادکردنی نووسەرانی (ئەدیب پۆلات، لایلا زانا، مەروان عوسمان، دوکتۆر پوعیا تلوعی و شیرکۆ جیهانی).
- پێشنیار بۆ دروستکردنی کۆمیتەیی نووسەرانی ژن، لە چوارچۆیی پێنی نۆنەتەوەیییدا.

ناوەندی پێنی کورد، هەمیشە دەووری خۆی لە کۆمیتەیی ناوەتەوەیییدا دەگیرێ. ئەم کۆمیتانەیش دەگریته خۆ: کۆمیتەیی ژنان، کۆمیتەیی ئاشتی، کۆمیتەیی وەرگیر و مافی زمان، کۆمیتەیی نووسەرانی زیندانی.

ناوەندی پێنی کورد، بەشداری کۆنگرەیی پێنی نۆنەتەوەییی سالانە و کۆنفرەنسی کۆمیتەكان دەبیت.

پێبازی ناوەندی پێنی کورد، لە کۆنفرانسی (ئەکادیمیای کلاوزنھۆف - ئەلمانیا) که لە 1-3 ی مانگی شەشی 2007 دا گیرا، گۆرانی تیدا کرا و دەبیت لە کۆنگرەیی پێنی ساڵی 2009 دا دەنگی لەسەر بدریت.

ئەمڕۆکە لە ناوەندی پێنی کورددا، 83 ئەندام و ئەندامی پالیپوراو هەن. که لە ولات و یانیش دەرەووی ولاتدا دەژین.

ئەندامەتی سالانە بۆ کەسانیک که لە بەشەکانی کوردستاندا و یانیش لە کۆمارە سەر بەخۆکانی (سۆقیەتی بەریدا) دەژین، 30 یۆرۆیە. بۆ ئەندامەکانیش دیش 60 یۆرۆ.

له كۆنگره‌ی نيسانى سالى 2006 دا، كۆمىته‌ى به‌رپوه‌به‌ر له پېنچ كەس هەلبژێردران:

دوكتۆر زەردەشت حاجۆ، سەرۆكى ناوه‌ندى پېنى كورد.
مستەفا رەشىد، جىگري سەرۆك و به‌رپرسيارى ئىنتېرنېت.
دوكتۆر زۆراب ئەلۆيى، سكرتير و سەرۆكى كۆمىته‌ى وه‌رگيپان و مافى زمان.
بېرىقان دۆسكى، ئەندامى كۆمىته‌ى به‌رپوه‌به‌ر.
مەمۆ شاهين، سەرۆكى كۆمىته‌ى نووسه‌رانى له زىندان و به‌رپرسي دارايى.

به‌ بريارى كۆمىته‌يش 15 كەسى تر بۆ كارى تايبه‌تى دەستنيشان كران:
كاكشار ئۆرامار، جىگري ئەندامى كۆمىته‌ى به‌رپوه‌به‌ر.
يونس به‌هرام، جىگري ئەندامى كۆمىته‌ى به‌رپوه‌به‌ر.
سيمين چايچى، سەرۆكى كۆمىته‌ى نووسه‌رانى ژن.
سادات يورتاش، سەرۆكى كۆمىته‌ى ئاشتى و نوينه‌رى ناوه‌ندى پېن له باكوور.
عەبدولرەحمان نەقشبه‌ندى، نوينه‌رى ناوه‌ند له باشوور.
بېوار ئىبراهيم، نوينه‌رى ناوه‌ند له باشوورى رۆژئاوا و به‌رپرس بۆ زمانى عاره‌بى.

عەزىز نىعمه‌تى، نوينه‌رى ناوه‌ند له رۆژه‌لات.
عەزىزى جىۆ مامۆيان، نوينه‌رى ناوه‌ند له پووسيا و به‌رپرس بۆ زمانى پووسى.
پروفييسۆر دوكتۆر كنياز ئىبراهيم ميرزىبييف، نوينه‌رى ناوه‌ند له ئاسياى ناوه‌ند.
سەلوا گولى، نوينه‌رى ناوه‌ند له سكاندناڤيا.
پيكاردۆ گوستافۆ ئىسپيا، نوينه‌رى ناوه‌ند له ئەمريكا و به‌رپرس بۆ زمانى ئىسپانى.

ئەنوه‌ر محەمەد ئەحمەد، به‌رپرس بۆ زاراوه‌ى كرمانجى ناوه‌پراست (سۆرانى)
رۆشن لەزگين، به‌رپرس بۆ زاراوه‌ى دەملى —زازاكي.
دوكتۆر عەلى كلچ، به‌رپرس بۆ زمانى فه‌ره‌نسى

دوكتۆر زۆراب ئەلۆيى
سكرتيرى ناوه‌ندى پېنى كورد
بريمن، كۆمارى ئەلمانىاي يه‌كگرتوو
8 ى حوزەيرانى سالى 2007